

Henning Matzen og Johannes Timms, Haandbog i den danske Kirkeret (1891) til A. Roesens, Dansk Kirkeret (1976) er omfanget og rækkefølgen af disse kirkelige funktioner fastholdt eksklusivt, bortset fra det nævnte afsnit om kirketugten.

Men selvom det mellemkirkelige arbejde ikke er direkte inddraget i den folkekirkelige ordning, nyder det en vis anerkendelse i kirkeordningen på linie med en række andre frie "folkekirkelige" institutioner. For ovennævnte pensionsordning (»Pensionskassen af 1950«), som jeg her vil holde mig til, drejer det sig om Det københavnske Kirkefond, Dansk Kirke i udlandet, Dansk Sømandskirke i fremmede Havne, Indenlandsk Sømandsmission, De grundtvigske Valg- og Frimenigheder, Den danske Diakonissestiftelse, Diakonissehuset Skt. Lukas Stiftelsen, Kolonien Filadelfia, refugiet »Fuglsang«, Kirkens Korshær, Kristeligt Studenter-settlement, De samvirkende Menighedsplejer, FDF, KFUM og K, Indre Mission, og altså Den danske Folkekirkes Nødhjælp og Den danske Folkekirkes mellemkirkelige Råd. Pensionsordningen omfatter teologiske kandidater, ansat i de nævnte institutioner; men ordningen omfatter *ikke* Det økumeniske Fællesråd! Begrundelsen for ordningen har bestået i henvisning til, at der ydes økonomisk støtte fra statskassen og i, at institutionerne har ret til at optage kollekter på bestemte søndage. Generelt har man fra kirkeministeriets side anført, at gældende praksis

»må ses som udtryk for den opfattelse, at det frie kirkelige arbejde i vidt omfang må betragtes som et nødvendigt supplement til det arbejde, der udføres indenfor folkekirken, nemlig på områder, som man ikke har kunnet tage op indenfor folkekirken, eller hvor arbejdet efter forholdene bedre har kunnet udføres udenfor de embedsmæssige rammer«. (Aktstykker til 3. beh. af forslag til finanslov for finansåret 1950-51, s. 32. Folketingets bibliotek. Til pensionsordningen i almindelighed se desuden Betænkning angående en pensionsordning for præsterne indenfor de frie kirkelige institutioner (Kbh. 1950).

I begrundelsen for at søge bl.a. Det mellemkirkelige Råd omfattet af ordningen anføres dels generelt, dels specielt

»at det af institutionerne udførte arbejde er en integrerende del af den danske folkekirkes virke, og at dette også giver sig udtryk i sammensætningen af bestyrelserne for institutionerne og det nære samarbejde med folkekirkens præster og tjenestemænd i øvrigt«

...

»Den danske Folkekirkes mellemkirkelige Råd er etableret som et organ for den danske folkekirke i det internationale arbejde«. (Finansudvalgets aktstykker 1964-65, akt nr. 107)

Kirkeministeriet. København, den 14. februar 1950.

Journ. nr. 2 D. 578.

Så længe den nuværende lønnings- og pensionsordning for folkekirkens præster har været gældende, er der ifølge bevillingspraksis taget vidtgående hensyn til den tjeneste, som præster har udøvet indenfor frie kirkelige virksomheder, der arbejder i tilknytning til folkekirken, herunder også de grundtvigske valg- og frimenigheder, dels således at tjenestetiden i det frie kirkelige arbejde er regnet præsterne helt eller delvis til gode ved beregningen af deres pensionsalder indenfor folkekirken, dels således at der er tilstået dem pensionsret, selvom de ved overgangen til tjeneste i embede i folkekirken var nået en sådan alder, at de ellers ifølge de gældende regler ville være afskåret fra pension. Endvidere er der ydet understøttelse af statskassen til præster, der måtte opgøre deres arbejde i en fri kirkelig virksomhed på grund af alder eller sygdom, eller til sådanne præsters ægte, såfremt den institution, under hvilken de var ansat, var ude af stand til eller vanskeligt kunne magte at yde en passende pension. Dette sidste gælder i særlig grad valgmenighedspræster og frimenighedspræster.

Den nødvendige hjemmel er hidtil i hvert enkelt tilfælde søgt tilvejebragt ved tekststamrækning til finanslov eller tillægsbevillingslov eller for understøttelsernes vedkommende ved bevilling under § 20 l. C. 2. Det midlertidige beløb. Man henviser i så henseende til bemærkningerne til den række forslag, der hvert år har været stillet i så henseende, efter at forslagene forud var tiltrådt af lønningrådet og finansministeriet.

Denne praksis har været i god overensstemmelse med præstelønningslovens bestemmelser, som dels giver hjemmel til, at der ved fastsættelse af tjenestealder for en præst i folkekirken tages hensyn til tidligere virksomhed indenfor frie kirkelige institutioner, og dels giver adgang til at medregne tidligere tjenestetid ved beregningen af lønning og pension for en præst, der efter at være afskediget genansættes, ikke blot hvor hans udtræden af tjenesten er sket på grund af sygdom eller anden ham utilregnelig årsag, men også i tilfælde, hvor hans udtræden af tjenesten skete for at overgå til en stilling, der efter fornevnte regel kan tages i betragtning ved beregningen af hans tjenestealder.

Såvel disse bestemmelser som den anførte praksis må ses som udtryk for den opfattelse, at det frie kirkelige arbejde i vidt omfang må betragtes som et nødvendigt supplement til det arbejde, der udføres indenfor folkekirken, nemlig på områder, som man ikke har kunnet tage op indenfor folkekirken, eller hvor arbejdet efter forholdene bedre har kunnet udføres udenfor de embedsmæssige rammer.

Som et udtryk for disse synspunkter kan man yderligere henviser til, at arbejdet indenfor de pågældende institutioner også på anden måde end anført i et vist omfang har fået offentlig anerkendelse dels gennem direkte statsstøtte ved bevilling på finansloven til det pågældende arbejde og dels gennem kongelig stadfæstelse af valgmenighedspræster, jfr. valgmenighedsloven af 15. maj 1903, og sømandspræster, anerkendelse af danske præster i udlandet som legationspræster, tilladelse til optagelse af kollekter m. m.

I februar 1948 har lønningrådet imidlertid — som led i en almindelig ændring af bevillingspraksis — med hensyn til et rådets forelagt spørgsmål om tildeling af pensionsret og forhøjelse af pensionsalder for en sognepræst, der tidligere havde været ansat i en større frikirkelig institution, udtalt, at man af principielle grunde og af hensyn til konsekvenserne måtte anse det for betænkeligt, at der tildeltes forhøjet pensionsanciennitet i et tilfælde som det forelagte, så længe der ikke var tilvejebragt en ordning, hvorefter overgangen såvel fra den pågældende institution til fast embede i folkekirken som omvendt kan finde sted under medtagelse af pensions-

ret og pensionsanciennitet på vilkår af overførelse af opsparede pensionsbidrag i nærmere bestemt omfang.

Da kirkeministeriet måtte anse det for at være af megen betydning, at der vedblivende opretholdes adgang for præster i frit kirkeligt arbejde til at opnå pensionsanciennitet af dette arbejde, medens man efter den rofcerede udtalelse fra løningsrådet måtte gå ud fra, at den hidtidige praksis, hvorefter det enkelte tilfælde søgtes ordnet for sig, ikke længere kunne ventes fortsat, nedsatte man — efter forhandling med finansministeriet — den 28. juni 1948 et udvalg med den opgave at foretage de i den anledning fornødne undersøgelser og derefter afgive betænkning til kirkeministeriet. Udvalget bestod foruden af repræsentanter for kirkeministeriet og finansministeriet, henholdsvis kontorchef A. Døtlesen og kontorchef H. Salicath, af formanden for Dansk Kirke i Udlandet, biskop Fr. Bruun-Rasmussen, formanden for Dansk Missionsråd, biskop A. Malmstrøm, generalsekretær for Det københavnske Kirkefond, pastor Erik Jensen, og formanden for De grundtvigske Valg- og Frimenigheds Eftersøgneskasse, friskolelærer Kr. Østergaard.

Det pågældende udvalg har nu den 31. januar 1950 afgivet betænkning til kirkeministeriet. Af denne fremgår det, at udvalget på grundlag af de foretagne undersøgelser — herunder detaljerede oplysninger indhentet fra ialt 19 frie kirkelige institutioner — samt de overvejelser og forhandlinger, der har fundet sted indenfor udvalget, enstemmigt har udtalt sig for, at der søges gennemført en pensionsordning for præsterne indenfor i hvert fald en kreds af de heromhandlede frie kirkelige institutioner, og at en sådan ordning mest naturligt kunne tilvejebringes gennem oprettelse af en for de pågældende institutioner fælles pensionskasse, hvis økonomi baseres dels på bidrag fra de pågældende præster og dels på bidrag fra vedkommende institutioner.

Efter de af udvalgets aktuar foretagne beregninger af den til etablering af en sådan pensionskasse fornødne lovmæssige præmiereserve og af de årlige bidrag måtte udvalget imidlertid erkende, at en sådan ordning ikke ville kunne gennemføres, medmindre der af statskassen blev ydet en betydelig økonomisk støtte til afløsning af den hidtidige bevillingspraksis, idet de pensionsmæssige ydelser, der må pålægges kassen, i alt væsentlig må være i overensstemmelse med de for folkekirkens præster gældende almindelige pensionsregler (tjenestemandsløvens regler), såfremt der skulle være betingelser for en ordning, der omfattede overgang fra fri kirkelig virksomhed til folkekirkens tjeneste og omvendt under medtagelse af fuld pensionsanciennitet, hvilket efter udvalgets formening ville kræve langt større økonomiske præstationer, end de pågældende præster og institutioner ville kunne bære.

Medens der således har været enighed med hensyn til principperne for, hvorledes en pensionsordning burde gennemføres, har der derimod gjort sig afvigende meninger gældende med hensyn til afgrænsningen af kredsen af de kirkelige institutioner, der kunne være spørgsmål om at inddrage under ordningen, idet de medlemmer indenfor udvalget, der repræsenterer frie kirkelige institutioner, måtte anse det for rimeligt, at de fleste af disse blev inddraget under ordningen. De pågældende medlemmer henviste herved dels til den betydning, som det frie kirkelige arbejde i det hele har for folkekirkens trivsel, dels til det foran anførte, hvorefter det fremgår, at dette også gennem lovgivningen og på anden måde synes at være erkendt fra det offentlige side.

Som slutresultat af forhandlingerne er man imidlertid indenfor udvalget nået til det resultat, at ordningen allerede under hensyn til den betydelige støtte fra statskassen, som er forudsætningen for sagens gennemførelse, måtte begrænses til at omfatte sådanne institutioner, som man fra statens side gennem understøttelses- og bevillingspraksis også hidtil har vist ganske særlige hensyn, eller som enten direkte har aflastet folkekirken eller har påtaget sig løsninger af opgaver, der i særlig grad må anses for at være fælles for hele samfundet.

Herefter er der indenfor udvalget enighed om at foreslå medtaget Det københavnske Kirkefond under hensyn til, at dette har sparet staten for millionbeløb ved at påtage sig den opgave at bygge kirker i København.

Endvidere Dansk Kirke i Udlandet og Dansk Sømandsmission i fremmede Havne, idet disse institutioner begge aflaster folkekirken ved at varetage den præstelige betjening af danske i udlandet og i forbindelse hermed udfører et for hele det danske samfund betydningsfuldt kulturelt arbejde, hvortil for Dansk Kirke i Udlan-

det kommer det store arbejde, som denne institution har påtaget sig blandt den dansk-sindede befolkning i Sydslesvig. Ud fra det foran anførte fandtes også Indenlandsk Sømandsmission at burde medtages under ordningen. Endelig har udvalget foreslået valg- og frimenighedernes medtagelse under ordningen under hensyn til, at valg- og frimenighedspræsterne har været omfattet af den hidtidige understøttelsespraksis og derhos har en vis pensionsordning faldet i form af den foran nævnte efterlønskasse.

Udvalgets forslag går herefter i detaljerne ud på følgende:

I. Der oprettes fra 1. april 1950 at regne en pensionskasse for præsterne indenfor de fornævnte frie kirkelige institutioner med det formål for øje, at overgang fra tjeneste i disse institutioner til tjeneste i fast embede i folkekirken og omvendt kan finde sted under medtagelse af pensionsret og pensionsanciennitet på vilkår af overførelse af opsparede pensionsbidrag. Ordningen er obligatorisk for de deltagende institutioner, idet alle i disses tjeneste værende teologiske kandidater og andre, som ifølge bestemmelserne i lov om adgang til præsteembeder i folkekirken vil kunne overgå til embeder i folkekirken nu eller senere, er pligtige at være medlemmer af kassen, såfremt de den 1. april 1950 ikke er fyldt 50 år.

II. Medlemmernes pensionsbidrag fastsættes således:

for ansættelsesalder under 30 år	15	pet.	af den pensionsgivende lønning
for ansættelsesalder 30 år	16½	-	-
for ansættelsesalder over 30 år	18	-	-

Det normale bidrag på 15 pct. fordeles med 6 pct. til medlemmerne, 6 pct. til staten og 3 pct. til institutionerne. Hvor pensionsbidraget er 16½ pct. eller 18 pct., forhøjes den pågældende institutions bidrag til henholdsvis 4½ pct. og 6 pct.

III. Pensionerne ydes i det væsentlige efter tjenestemandslovens principper, dog at egen- og enkepensioner reduceres med 3 pct. for hvert år, medlemmets ansættelse i pensionsberettigende stilling er sket efter det fyldte 31. år.

IV. Det til tilvejebringelse af fornøden præmiereserve nødvendige beløb foreslås indbetalt af medlemmerne, staten og institutionerne med samme kvotafordeling, som gælder ved udredelse af det ordinære årlige pensionsbidrag, eller i det normale tilfælde med henholdsvis 40 pct., 40 pct. og 20 pct.

V. Det er endvidere udvalgets tanke, at der af staten skulle ydes regulerings-tillæg til pensionerne efter tjenestemandslovens principper.

Med hensyn til den løn, der skulle danne grundlaget for pensionsordningen, har udvalget foreslået, at der skal stilles krav om, at vedkommende institution enten indgår på ikke at yde mindre løn end efter 3. klasse eller 4. klasse i præstelønningsloven udenfor København og Frederiksberg m. m. eller også erklærer sig indforstået med, at optagelse kun vil kunne ske på nærmere i det enkelte tilfælde med ministeriel godkendelse fastsatte vilkår.

Ved fremsættelsen af sit forslag har udvalget taget som udgangspunkt, at staten ved tidligere pensionsordninger f. eks. for lærerne ved handelsskolerne har ydet et tilskud på 40 pct. af kapitalindskuddet til en forbedret forsikringsmæssig ordning, men har desuden haft for øje, at mange af de præster, for hvilke der ved pensionskassens oprettelse skal indbetales fuld præmiereserve fra første faste ansættelse i den frie kirkelige institution eller folkekirken, tidligere har haft embede i folkekirken i en årrække, således at de allerede af den grund har haft ret til ved tilbagegang til folkekirken at få godskrevet den ved deres tidligere virksomhed i folkekirkens tjeneste opnåede anciennitet uden at yde noget særskilt vederlag herfor.

Med hensyn til fordelingen af det normale årlige bidrag på 15 pct. har udvalget fundet det rimeligt, at medlemmets bidrag skulle være det samme som f. eks. for børnesagens arbejdere og for lærerne ved de private eksamensskoler. Derimod er som anført den resterende del af bidraget fordelt mellem institutionen og staten, medens staten i de ovennævnte to pensionsordninger også betaler institutionernes bidrag som en del af de årlige tilskud, som ydes til disses samlede virksomhed.

Ligeledes er det i overensstemmelse med de indenfor andre statsunderstøttede pensionsordninger gældende regler, at der ydes regulerings-tillæg til pensionerne efter tjenestemandslovens principper, og at udgiften hertil dækkes af staten.

Efter den af udvalgets aktuar foretagne foreløbige beregning vil præmiereserven og de årlige bidrag for de af forslaget omfattede præster andrage følgende beløb:

Institution	Antal ansatte	Præmiereserve	Årligt bidrag
Det københavnske Kirkefond	4	58 630 kr.	4 338 kr.
Dansk Kirke i Udlandet	22	164 570 -	21 815 -
Dansk Sømandsmission i fremmede Havne	9	85 800 -	9 108 -
Indenlandsk Sømandsmission	2	11 920 -	2 268 -
De grundtvigske Væg- og Frimenigheder	17	257 340 -	19 019 -
	isl. ...	54	578 260 kr.
			56 548 kr.

Såfremt statens andel i tilvejebringelsen af præmiereserven i overensstemmelse med udvalgets forslag beregnes i forhold til statens andel i udredelsen af det årlige pensionsbidrag, vil statens tilskud til udredelse af den ekstraordinære henlægelse til præmiereserve herefter udgøre 220 722 kr., hvilket beløb udvalget foreslår indbetalt over et tidsrum af 10 år. Det årlige beløb vil, iberegnet forrentning, andrage ca. 26 200 kr., hvortil kommer tilskuddet til den ordinære årlige bidrag 56 548 kr. Statens andel heraf vil beregnet efter de foran anførte regler andrage ca. 21 300 kr.

I tilslutning til sit forslag har udvalget derhos udtalt, at det måtte anse det for meget ønskeligt, at præsterne indenfor de institutioner, som herefter ikke medtages under ordningen, men som hidtil ved overgang til folkekirkens tjeneste har kunnet få tillagt pensionsret og pensionsanciennitet, fortsat kunne opnå pensionsret og pensionsanciennitet mod indbetaling af det efter en aktuarmæssig beregning fornødne beløb til dækning af præmiereserven på tidspunktet for deres overgang til folkekirkens tjeneste.

Idet nærværende ministerium især henviser til den af udvalget afgivne betænkning, hvoraf et antal eksemplarer er oversendt til rigsdagens bureau, skal man bemærke, at nærværende ministerium, når den hidtidige bevillingspraksis ikke længere kan følges, må sæse det for nødvendigt, at der træffes en generel ordning på det heromhandlede område, skal jeg efter stedfunden forhandling med finansministeriet, der ligesom nærværende ministerium ganske kan tiltræde de af udvalget fremsatte synspunkter, i overensstemmelse med det af udvalget fremsatte forslag herved tillade mig at anmode det ærede finansudvalg om ved 3. behandling i Folketinget af forslag til finanslov for finansåret 1950—51 at ville fremsætte følgende ændringsforslag som stillet af mig:

I.

Til § 20 II. A. Som nyt nummer:

Tilskud til pensionskassen af 1950 for forskellige private kirkelige institutioner:	
1. Ordinært statstilskud (anslået)	21 300 kr.
2. Tilskud til tilvejebringelse af forsikringsmæssig reserve for kassen som 1. del af en 10-årig bevilling	26 200 -
	isl. ...
	47 500 kr.

II.

Tekstændring til § 20 II. A. Som nyt nummer.

Teologiske kandidater og præster, som er ansat i følgende kirkelige institutioner:

- Det københavnske Kirkefond,
- Dansk Kirke i Udlandet,
- Dansk Sømandsmission i fremmede Havne,
- Indenlandsk Sømandsmission,
- De grundtvigske Væg- og Frimenigheder,

får med de nedenfor angivne begrænsninger ved fastsættelsen af deres pensionsalder i tilfælde af overgang til et med pensionsret forbundet embede i folkekirken den anciennitet medregnet, de har som medlemmer af en til vedkommende institution knyttet statsunderstøttet pensionskasse under forudsætning af, at vedkommende pensionskasse er godkendt af kirkeministeriet i heromhandlede henseende, og at de pågældendes tjenestetid indenfor vedkommende

institution helt eller delvis medregnes ved fastsættelsen af deres tjenestealder i henseende til lønning i folkekirken.

Foranstående regler kan med kirkeministeriets godkendelse helt eller delvis bringes til anvendelse ved overgang til embede i folkekirken fra en stilling som lærer i staten, folkeskolen eller Københavns kommunale skolevæsen eller under en anden institution, hvor stillingen har været forbundet med medlemskab i en statsunderstøttet pensionskasse (pensionsordning), når denne virksomhed helt eller delvis medregnes ved fastsættelse af tjenestealder i henseende til lønning i folkekirken.

Tjenestealderen i henseende til pension fastsættes under hensyn til reglen i § 54, stk. 2, i lov nr. 301 af 6. juni 1946 om statens tjenestemænd, jfr. lov nr. 418 af 12. juli 1946 om folkekirkens lønningsvæsen udenfor København og Frederiksberg m. m. § 42, og anciennitetsmedregningen er iverigt betinget af, at der fra vedkommende pensionskasse til folkekirkens midler overføres et beløb, der, forsåvidt overgangen finder sted inden det fyldte 50. år, udgør 12 pct. af den hidtidige pensionsgivende lønningsindtægt efter det fyldte 30. år, medens der, hvis overgangen sker efter det fyldte 50. år, foretages en forsikringsmæssig beregning af den til vedkommendes alder, pensionsanciennitet og lønklasse svarende forsikringsmæssige reserve, og det således udkomne beløb overføres til folkekirkens midler.

Finder omvendt overgang sted fra embede som præst i folkekirken til en af de af pensionskassen omfattede institutioner, overføres tilsvarende beløb fra folkekirkens midler til den nævnte pensionskasse under forudsætning af, at den overgåede tjenestemand's pensionsgivende tjenestetid i folkekirken medregnes ved fastsættelse af hans pensionsalder.

Foranstående regel kan med kirkeministeriets godkendelse helt eller delvis bringes til anvendelse ved overgang fra embede i folkekirken til en stilling som lærer i staten, folkeskolen eller Københavns kommunale skolevæsen eller som lærer under en anden institution, hvor stillingen er forbundet med medlemskab i en statsunderstøttet og af finansministeriet i heromhandlede henseende godkendt pensionskasse (pensionsordning).

FREDE NIELSEN.

Til folketingets finansudvalg.

A. Detlefsen.